

Kasvamassa vahvaksi ryhmäksi

1. Suunnittelin kehittämishankkeeni omalle lapsiryhmälleni, jossa on yhteensä 11 lasta iältään 2-4-vuotiaita. Olen työskennellyt näiden lasten kanssa elokuusta 2022 alkaen. Meillä on jo varsin luottavainen ja turvallinen ilmapiiri ryhmässä, mutta lapset hakeutuvat usein samojen kavereiden kanssa leikkiin ja jonkin verran on syrjivää käyttäytymistä, mm. leikistä pois jättämistä.

Valitessani menetelmiä tähän projektiin yritin pitää myös mielessä, että toiminta täytyy olla riittävän konkreettista, koska ryhmässä on S2-lapsia yhteensä neljä. Lisäksi minun täytyisi itse olla tietoinen ja huolehtia siitä, että myös nämä kaikki lapset pääsevät toimintaan mukaan.

2. Kun on kyse näin pienistä lapsista koen, että tarve turvallisuuteen, liittymiseen ja osallisuuteen on voimakasta. Halusin, että valitsemiini toimintoihin liittyy myös toistoja. Pieni lapsi oppii uutta toistojen kautta. Suunnittelin lyhyitä toimintatuokioita ja ripottelen niitä päivien ja viikkojen lomaan sopivassa määrin, noin 2-3 kertaa viikossa.

3. Tavoitteeksi asetin osallisuuden lisäämisen, ryhmän me-hengen vahvistamisen sekä lasten empatiakyvyn herättelyn. Toivon, että hankkeen edetessä lapset näkisivät erilaisuuden voimavarana. Tähän koin tärkeänä oivalluksen Pietilän (2021) webinaarista, että kannattaa käyttää vaihtelevia työskentelytapoja ryhmänä, pienryhmänä ja vaihtuvin parein.

4. Menetelmiksi halusin valita itselle tutuiksi ja turvalliseksi todettuja ja käytännön työssä testattuja, kuten satuhieronta. Halusin kuitenkin myös haastaa itseni kokeilemaan uusia kursilla opittuja menetelmiä kuten metsäjoogaa.

Tutkiessaan varhaiskasvatusikäisiä lapsia, Laitalainen sai tulokseksi, että useat varhaiskasvattajat kokevat satuhieronnan parantavan yhteishenkeä sekä ryhmäytymistä. (Laitalainen 2022, 44)

Oma aiempi käsitykseni, sekä kokemukseni tästä koulutuksesta vahvistivat ajatteluni siitä, että metsä oppimisympäristönä on oivallinen paikka uusien asioiden ja toimintatapojen omaksumiseen. Halusin suunnitella kehittämishankkeeni juuri metsässä suurilta osin toteutettavaksi. Ryhmämme on tottunut liikkumaan lähiluonnossa viikottain.

Myös Kuningas, Rasi ja Ylänen (2022, 39-40) saivat omassa tutkimuksessaan tulokseksi, että lasten vuorovaikutus metsässä sujuu paremmin, sekä he kuuntelevat toisiaan paremmin.

5. Suunnitelma

A. "Luottamus" -yhdessä ja pareittain

Tarvikkeet: paksuja köysiä, silmälaput

Tämä harjoitus toteutetaan metsässä. Aikuinen on rakentanut köysiradan kulkemaan metsässä puusta puuhun. Kuljemme peräkkäin koko radan ensin silmät auki, sen jälkeen laput silmillä, niin, että pidämme koko ajan köydestä kiinni.

Toinen harjoitus on pariharjoitus (tässä aikuinen valitsee parit). Toiselle pareista laitetaan silmälaput ja toinen ohjaa "sokeaa" joko pitämällä kädestä tai hartioista. Vaihdetaan rooleja.

Molempien harjoituksen jälkeen jutellaan kokemuksesta, oliko helppoa/vaikeaa luottaa toiseen? Mitä tapahtuu muille aisteille, kun näköaisti on pois käytöstä?

B. "Rohkeus" –selvitään yhdessä toisten kanssa

Tarvikkeet: ohutta narua/lankaa, kulkunen

Tämä harjoitus on versio tehtävästä, joka on näille lapsille jo tuttu entuudestaan. Tämä toteutetaan metsässä. Aikuinen on rakentanut metsään "Hämähäkin seitin" villalangasta kahden puun väliin ja pujottanut lankaan yhden tai useamman kulkusen. Lasten tehtävänä on pienryhmänä (3-4 lasta) päästä verkon toiselle puolelle herättämättä hämähäkkiä, eli koskematta seittiin. Ryhmä saa auttaa oman ryhmänsä jäseniä. Rohkaistaan keksimään keinoja, joilla yhdessä päästään hämähäkin ohi.

C. "Taiteellinen kokeminen" – yhteinen taideteos (kokemuksellisuus, prosessi)

Tarvikkeet: Iso paperi lattialle, liidut, hiilet, musiikki (AIR / The Corrs)

Aluksi, kun tulemme tilaan, kerron, että teemme yhteistä taideteosta. Motivoin valitsemaan värejä omien mielitekojen ja musiikin herättämien tunteiden mukaan. Kerron, että paikkaa saa halutessaan vaihtaa. Kokeilemme isoa ja pientä liikettä, hitaasti, nopeasti.

Kerään värit pois ja jaan lapsille hiiliä (pelkkiä mustia liituja) tilalle. Vaihdan musiikkia ja rohkaisen lapsia vaihtamaan paikkaa ja kuntelemaan uutta musiikkia.

Kun työskentely on päättynyt korjaan kynät pois. Istumme alas juttelemaan kokemuksesta yhdessä. Nauttivatko lapset? Mikä oli kivaa? Oliko joku vaikeaa?

Lopuksi kierrämme paperia ja tutkailemme yhdessä syntyneitä taideteosta eri puolilta. Lapset saavat kertoa mitä näkevät. Asetamme taideteoksen käytävän seinälle myös vanhempien ihasteltavaksi.

D. "Yhteys metsään, maadoittuminen" – metsäjooga, keskittymisen harjoittelu, syvähengitys

Aloitamme yhdessä hengittämällä. Teemme avaavia ja kehoa herätteleviä liikkeitä paikallaan.

Seuraavaksi jokainen lapsi saa valita itselleen puun läheltä, josta näkee opettajan. Otamme kontaktia puuhun, koputtelemme, tunnustelemme. Painamme korvan puuhun, katsomme puun latvaa ja juuria.

Vaihtelevia joogaliikkeitä kontaktissa puuhun.

Viimeisenä otamme mieluisan asennon puun kanssa, voi halata, nojata puuhun tai istua runkoa vasten. Suljemme silmät, kuuntelemme ympäristön ääniä ja keskitymme hengittämään.

Lopuksi kiitämme itseämme je puuta yhteisestä joogahetkestä.

E. ”Turvallinen kosketus” -yhdessä aikuisen ja parin kanssa, toistuvuus (satuhieronta)

Tarvikkeet: Satumetsä koskettaa ja soi -satuhierontakortit

Ensimmäisellä kerralla lapset istuvat/ makaavat patjoilla ja aikuisia on 2-3. Yksi lukee satua ja kaikki aikuiset hierovat lapsia vuorotellen. Tärkeää on lukea hitaasti ja pitää liikkeet rauhallisina ja hitaina. Satuja luetaan niin monta, että kaikki saavat kokemuksen syvästä kosketuksesta.

Toisella kerralla aikuinen näyttää mallia hieronnasta ja lapset saavat hieroa vuorotellen toisiaan. Aikuinen valitsee toimivat parit ja tukee ja ohjaa turvalliseen kosketukseen.

Kun tekniikka tulee lapsille tutuksi, niin voi antaa lasten myös valita satu kuvien perusteella; kauniit kuvat tukevat kokonaisvaltaista kokemusta.

Huom. Kysytään lupa kaverilta kosketukseen.

6. Esittelin oman kehittämishankkeen tiimikaverilleni jo suunnitteluvaiheessa ja pallottelin hänen kanssaan sopivan tavoitteen valitsemista juuri meidän lapsiryhmällemme sopivaksi. Olimme jo syksystä saakka keskittyneet ryhmän vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjaannuttamiseen niin, että keskiössä on lasten kaveritaitojen vahvistaminen.

Suuren osan toiminnasta toteutan yhdessä sijaisen kanssa, jolta olen saanut hyviä kehitysehdotuksia sekä peiliä omille ajatuksilleni. Usein kun on itse vetovastuussa ei aika ja mahdollisuudet riitä samaan aikaan lasten havainnointiin. Työskentelyn jälkeen olen kuullut toisen kasvattajan huomioita lasten keskittymisestä ja osallistumisesta, mikä on tukenut omia havaintojani. Sekä metsäjoogassa, että yhteisessä taideteoksessa kaikki lapset olivat sitoutuneet toimintaan alusta asti aivan käsittämättömän hyvin.

Pietilä puhuu paljon reflektion tärkeydestä koko oppimisprosessin aikana (Pietilä 2020) ja pohdinkin mikä oli oma panokseni lasten sitouttamiseen yhteiseen toimintaan. Olisinko voinut vielä enemmän sanoittaa lapsille, miksi teemme ja harjoitteleme näitä asioita yhdessä.

Kehittämishankkeen kuluessa kerään myös lapsilta palautetta toiminnasta, mikä toimii ja mikä ei. Mahdollisuuksien mukaan huomion myös lasten toiveita jatkotyöskentelystä. Näin vahvistan lasten kokemusta osallisuudesta.

Haasteena koen säännölliset poissaolot ja usein on juuri niin, että ne lapset, jotka tarvitsisivat tämänkaltaista toimintaa ja hyötyisivät siitä ovat poissa. Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelma antaa kuitenkin väljyyttä suunnittelulle ja toteutukselle, jota aion hankkeessa hyödyntää.

Projektin edetessä havainnoin ja yritän huolehtia siitä, että käytän mahdollisimman monipuolisesti erilaisia lapsiryhmiä, pareja, pienryhmää ja koko ryhmän toimintaa (Pietilä 2021). Näin tavoitellen ryhmää, jossa kaikki lapset pystyvät ja osaavat toimia kaikkien kanssa.

Lähteet:

Kuningas, R., Rasi, H., Ylänen, S. 2022. Luonnon hyvinvointivaikutukset ja niiden hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/780072/Kuningas_Riikka_Rasi_Helena_Ylonen_Sanni.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Laitalainen, S. 2020, ”Se rauhoittuminen ja läsnäolo ja kaikki... jotain taikaa siinä on” – varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia satuhieronnasta. Erityispedagogiikan pro gradu.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69665/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202006033921.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pietilä, K. 2020. Reflektointi elämyspedagogiikassa. Webinaari.

Pietilä, K. 2021. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Webinaari. Videoleike.